Ο Αγκάμπεν, ο Ζίζεκ και ο Ιός: Μία προσπάθεια αντιεξουσιαστικής σύνθεσης

Η συνθήκη του κορωνοϊού έχει, πλην όλων των άλλων, πυροδοτήσει μία ενδιαφέρουσα συζήτηση όσον αφόρα το ευρύτερο πολιτικό πλαίσιο της διαχείρισης της πανδημίας από Κράτος και Κεφάλαιο. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις του Τζόρτζιο Αγκάμπεν ήταν αυτές που προκάλεσαν την πλέον έντονη αντιπαράθεση. Η Βαβυλωνία έχει τοποθετηθεί επί του ζητήματος (εδώ και εδώ) όμως θεωρούμε πολύ σημαντικό να δίνουμε τον χώρο για την διεξαγωγή του διαλόγου αυτού.

του Πάνου Θεοδωρόπουλου

Θα προσπεράσω το κομμάτι της περιγραφής του τι συμβαίνει γύρω μας, καθώς θα ήθελα να πιστεύω πως οι περισσότεροι έχουμε εξαντληθεί διαβάζοντας και ξαναδιαβάζοντας το ίδιο πράγμα από διαφορετικούς αρθρογράφους. Θα προσπεράσω επίσης το κομμάτι που αφορά στο τι έχει γίνει και στο τι θα *έπρεπε* να γίνει. Αυτά τα θέματα έχουμε ήδη καλυφθεί εκτενώς και αυτή η κάλυψη θα συνεχιστεί κατά τους επόμενους μήνες. Και προφανώς, ένα πρόχειρο διάβασμα στο Interregnum (η ιστοσελίδα που δημοσιεύτηκε το πρωτότυπο άρθρο ΣτΜ) είναι αρκετό να καταδείξει πόσο υποστηρίζουμε την δημιουργία διαφόρων δικτύων αλληλοβοήθειας, που έχουν ξεκινήσει να εξαπλώνονται σε όλο το Ηνωμένο Βασίλειο. Αντί αυτών, αντιστρέφοντας τον Μαρξ, θα ήθελα να εστιάσω στην *ερμηνεία* της τρέχουσας συγκυρίας όσον αφορά την κυβερνησιμότητα, τον κρατικό έλεγχο επί των ζωών μας, την υπακοή, την υποκειμενικότητα και την αντίσταση. Ο μόνος λόγος που θέλω να αναλάβω αυτή την αποστολή είναι επειδή δεν νιώθω επαρκώς καλυμμένος από τις περισσότερες τοποθετήσεις που έχω διαβάσει. Για να το κάνω αυτό, θα ασχοληθώ σύντομα με τα επιχειρήματα του Αγκάμπεν σχετικά με την κατάσταση στην Ιταλία, θα περάσω στην απάντηση του Ζίζεκ και θα επιχειρήσω να

εμπλακώ σε μία συζήτηση που αναπτύσσει αυτές τις προοπτικές από μία αντιεξουσιαστική θέση. Φυσικά, κανείς από αυτούς τους διανοητές δεν διαθέτει επακριβώς αντιεξουσιαστική προοπτική, αλλά οι λόγοι για τους οποίους εστιάζω σε αυτούς ευελπιστώ να γίνουν αντιληπτοί. Για λόγους κατανόησης, δεν θα εμπλακώ σε βαθιές ακαδημαϊκές/θεωρητικές αναλύσεις αλλά οι πηγές μου θα περιοριστούν σε συνεντεύξεις των δύο διανοητών.

Η αρχική συνέντευξη του Αγκάμπεν ήρθε στις 26 Φεβρουαρίου κι έκτοτε έχει επανέλθει για να εξηγήσει περαιτέρω την θέση του σε δυο φάσεις (διαθέσιμες εδώ και εδώ). Στις 26 Φεβρουαρίου, βασιζόμενος στις έως τότε διαθέσιμες πληροφορίες, αναφέρθηκε στην *«υποτιθέμενη επιδημία»* του κορωνοϊού, ο κίνδυνος του οποίου είχε υποτιμηθεί σοβαρά από τις δημοσιεύσεις του Εθνικού Κέντρου Ερευνών της Ιταλίας και αναρωτιούνταν: *«Εάν αυτά είναι τα δεδομένα, γιατί λοιπόν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι αρμόδιες αρχές επιδιώκουν να εξαπλώνουν κλίμα πανικού χρησιμοποιώντας επί της ουσίας την κατάσταση εξαίρεσης για ολόκληρες περιφέρειες που προκαλεί σημαντικούς περιορισμούς στην κινητικότητα και αναστέλλει τη φυσιολογική λειτουργία στην καθημερινή ζωή και στην εργασία;»* Δεδομένης της αισθητής δυσαναλογίας ανάμεσα στις διαθέσιμες πληροφορίες και την ανταπόκριση του ιταλικού κράτους, υποστήριξε πως για μια ακόμη φορά γινόμασταν αυτόπτες μάρτυρες «*της αυξητική τάση να χρησιμοποιείται η κατάσταση εξαίρεσης ως κανονικότητα προτύπου διακυβέρνησης*». Στην συνέχεια συνέκρινε τον COVID-19 με την «*φυσιολογική γρίπη*» καταλήγοντας πως τα κρατικά μέτρα και η κοινωνική ανταπόκριση που αναδύθηκαν υπό το πρόσχημα αυτής της «γρίπης» σηματοδοτούν μία αυξανόμενα εξουσιαστική κυβερνητική στροφή, όπου η ελευθερία περιορίζεται «*στο όνομα μίας επιθυμίας για ασφάλεια και έχει προκληθεί από τις ίδιες τις κυβερνήσεις που τώρα παρεμβαίνουν για να την ικανοποιήσουν*». Κυρίως, μίλησε για το κυρίαρχο κλίμα φόβου που ενθαρρύνεται στις κοινωνίες (φόβος απέναντι στην τρομοκρατία, την ανεργία, την κλιματική αλλαγή κλπ) ο οποίος χρησιμοποιείται από τα κράτη για να νομιμοποιήσουν αυταρχικές παρεμβάσεις στην ίδια την υφή της καθημερινής **κοινωνικής** ύπαρξης.

Τα πολύ συνοπτικά σχόλια του Αγκάμπεν προκάλεσαν μία έκρηξη κριτικής από όλες τις πτέρυγες του πολιτικού φάσματος. Όσο διασκεδαστικό κι αν μπορεί να είναι το **να** εξετάσουμε το εύρος της πολυπλοκότητας **των αντιδράσεων**, το πιο σημαντικό εδώ, για τους σκοπούς του άρθρου, είναι η ουσία. Η οποία κατά την γνώμη μου εντοπίζεται διαυγέστερα στην απάντηση του Ζίζεκ γιατί συγχωνεύει κριτικές τόσο από τα αριστερά όσο και από τα δεξιά, παράλληλα προτάσσοντας κάποιες πρωτότυπες και διεισδυτικές δικές του προοπτικές. Δεν είμαι οπαδός του Ζίζεκ, αλλά θα χρησιμοποιήσω διάφορα στοιχεία από την απάντησή του σαν κομμάτια που συνεισφέρουν σε μία λεπτομερή ανάλυση της κατάστασης, ώστε να συνεχίσουμε έπειτα.

Αρχικά, είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε πως ο Ζίζεκ είχε το πλεονέκτημα της εκ των υστέρων γνώσης – η απάντησή του στον Αγκάμπεν δημοσιεύτηκε στις 16 Μαρτίου, και σε αυτή την φάση οι διαθέσιμες πληροφορίες ήταν απείρως περισσότερες. Αυτό του επέτρεψε να κερδίσει μερικούς εύκολους πόντους διακωμωδώντας τις αφελείς δηλώσεις του Αγκάμπεν γύρω από την σοβαρότητα του ιού. Ωστόσο, σύντομα μετακινείται από αυτό και αναποδογυρίζει τον Αγκάμπεν. Ρωτάει: «*Γιατί συμφέρει το κράτος να δημιουργήσει έναν τέτοιο πανικό, ο οποίος θα συνοδευτεί από δυσπιστία προς την κρατική ισχύ («Είναι αβοήθητοι, δεν κάνουν αρκετά..») και ο οποίος παρακωλύει την ομαλή αναπαραγωγή του κεφαλαίου; Είναι όντως προς το συμφέρον του κεφαλαίου και της κρατικής ισχύος να πυροδοτήσει μία παγκόσμια οικονομική κρίση ούτως ώστε να αναζωογονήσουν την κυριαρχία τους; Υπάρχουν καθαρά σημάδια πως όχι μόνο ο απλώς κόσμο, αλλά επίσης το κράτος το ίδιο τελεί υπό πανικό, έχοντας συναίσθηση της αδυναμίας του να ελέγξει την κατάσταση – είναι αυτά τα σημάδια απλώς ένα στρατήγημα;*»

Αν εμείς, σαν αντικαπιταλιστές, δεχόμαστε πως μία από τις κυριότερες λειτουργίες του κράτους είναι η «ομαλή αναπαραγωγή του κεφαλαίου» και η ατελείωτη αναζήτηση της αύξησης των κερδών, είναι λογικό να απορούμε πως η παρούσα κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, με την επερχόμενη παγκόσμια οικονομική

κατάρρευση, ωφελεί τους εξουσιαστές μας. Μία χοντροκομμένη ανάγνωση των θέσεων του Αγκάμπεν θα μπορούσε να καταδείξει πως το «σύστημα» αποδέχεται αυτά τα μέτρα σαν προσωρινά προσκόμματα που θα διασφαλίσουν την μελλοντική ομαλή αναπαραγωγή του κεφαλαίου, αλλά αυτή της ανάγνωσης διαφεύγει ένα σημείο – κλειδί: σε προγενέστερες περιστάσεις ραγδαίας επέκτασης του κυβερνητικού ελέγχου, με εξαίρεση πολέμους στο εσωτερικό, έχουν καταφέρει να περάσουν επιτυχημένα τα μέτρα τους χωρίς γενικό σταμάτημα της οικονομίας (βλέπε για παράδειγμα το Patriot Act στις ΗΠΑ επί Μπους, την εφαρμογή των νομοθετημάτων για την τρομοκρατία το Ηνωμένο Βασίλειο, συμπεριλαμβανομένου του PREVENT, ή τα πειράματα της Σχολής του Σικάγο στην Χιλή).

Ο Ζίζεκ συνεχίζει υποστηρίζοντας πως τα τρέχοντα κυβερνητικά μέτρα δεν θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται με μία κλασσική Φουκοϊκή προοπτική η οποία αναζητά συνεχώς νέους τρόπους με τους οποίους οι τεχνολογίες της διακυβέρνησης προσπαθούν να περιορίσου ή να κατευθύνουν την ελευθερία και τις επιθυμίες μας. Γράφει πως η θέση του Αγκάμπεν είναι «*η ακραία εκδοχή μίας διαδεδομένης αριστερίστικης τάσης ανάγνωσης του «υπερβολικού πανικού», που προκλήθηκε από την διάδοση του ιού, σαν ένα μείγμα εξουσιαστικής εξάσκησης κοινωνικού ελέγχου με στοιχεία ξεκάθαρου ρατσισμού («Ρίχ'τε τα την φύση ή την Κίνα»)*».

Σημειώνει πως, αντίθετα με τις απόψεις του Αγκάμπεν περί περιορισμού της ελευθερίας, νέες μορφές αλληλεγγύης αναδύθηκαν. Αναγνωρίζει μία ανανεωμένη τάση από τις μάζες για κριτική των κυβερνήσεων τους. Επίσης αναγνωρίζει τις πιθανότητες που εμφανίζονται για μία εγκατάλειψη του εθνικιστικού απομονωτισμού προς ένα πιο παγκόσμιο, και στραμμένο προς την αλληλεγγύη πλαίσιο, εξαιτίας των κοινών κινδύνων που όλοι αντιμετωπίζουμε (ο απόηχος του Ούλριχ Μπεκ εδώ είναι σημαντικός και θα τον ξαναδούμε παρακάτω). Βασισμένος στην άποψή του πως, αντί της επιστροφής στην κανονικότητα ή απλά στην ανάλυση της πραγματικότητας μέσω των

«κανονικών» πλαισίων αναφοράς, «*θα πρέπει να αλλάξουμε εντελώς την στάση μας απέναντι στην ζωή*», εστιάζει στις επακόλουθες πιθανότητες που βλέπει πως έχουν την δυνατότητα να οδηγήσουν σε έναν «*αναεφευρημένο Κομμουνισμό*» στον οποίο η αμοιβαία αλληλεξάρτηση είναι νομικά και θεσμικά κατοχυρωμένη σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτά είναι τα σημεία των επιχειρημάτων στα οποία θα εστιάσω· για μία πιο ενδελεχή εξέταση, προτείνω το πρωτότυπο άρθρο.

Μία μέρα μετά, ο Αγκάμπεν απάντησε. Ξεκαθάρισε πως ο σκοπός του δεν ήταν να μπει «*στις συζητήσεις μεταξύ των επιστημόνων σχετικά με την επιδημία. Αυτό που με ενδιαφέρει είναι οι εξαιρετικά σοβαρές ηθικές και πολιτικές επιπτώσεις που προκύπτουν*». Επανέλαβε την προειδοποίησή του σχετικά με την διογκωμένη τάση των κοινωνιών μας να κατευθύνονται από κοινά συναισθήματα όπως ο φόβος και το άγχος. Με όρους αλληλοσυσχέτισης, υποστηρίζει πως η παρούσα κρίση επιδείνωσε την τάση μας να βλέπουμε ο ένας τον άλλον με καχυποψία, διαρρηγνύοντας τους όποιους (ήδη φθαρμένους) δεσμούς αμοιβαιότητας και αλληλεγγύης: «*Οι άλλοι άνθρωποι, όπως ακριβώς η πανώλη που περιγράφεται από τον Manzoni στο μυθιστόρημά του Οι Αρραβωνιασμένοι, δεν είναι τίποτα άλλο παρά φορείς της μόλυνσης, οι οποίοι πρέπει να παραμείνουν σε μια απόσταση το λιγότερο του ενός μέτρου*». Στην συνέχεια επεξήγησε αυτό που είναι, κατά τη γνώμη μου, το πιο σημαντικό σημείο: «*Οι άνθρωποι έχουν τόσο πολύ εξοικειωθεί να ζουν σε μια κατάσταση μόνιμης κρίσης που δεν φαίνεται να αντιλαμβάνονται ότι η ζωή τους έχει μειωθεί στο επίπεδο μιας καθαρά βιολογικής συνθήκης, και ότι έχει χάσει όχι μόνο την πολιτική της διάσταση, αλλά και οποιαδήποτε ανθρώπινη διάσταση. Μια κοινωνία η οποία ζει σε μια μόνιμη κατάσταση έκτακτης ανάγκης δεν μπορεί να αποτελεί μια ελεύθερη κοινωνία*».

Στην πιο πρόσφατη παρέμβασή του προσέθεσε κάποιες λεπτομέρειες εξηγώντας πως, αντίθετα από το να αντιμετωπίζει τα μέτρα σαν κάποιου είδους διαβολική, άνωθεν συνομωσία, τα βλέπει σαν παραδείγματα «αντικειμενικών συνομωσιών» όπου η κατάσταση

καθίσταται εκμεταλλεύσιμη από κυβερνήσεις που θέλουν να εισάγουν συγκεκριμένα μέτρα. Αυτή η στάση μοιάζει με την πρόσφατη παρέμβαση της Ναόμι Κλάιν, η οποία ωστόσο δεν έχει δεχτεί σε καμία περίπτωση την κριτική που δέχτηκε ο Αγκάμπεν. Αντί της επικέντρωση στην παρούσα κατάσταση, που έχει ήδη καλυφθεί και αναλυθεί ευρύτατα, ο Αγκάμπεν επιλέγει να κατευθύνει τις ενέργειές του προς την πρόγνωση μελλοντικών προβληματικών πιθανοτήτων, οι οποίες εγγράφονται στο παρόν: «Αυτό που με απασχολεί δεν είναι μόνο το παρόν, αλλά επίσης τί θα έρθει μετά. Όπως ακριβώς οι πόλεμοι κληροδότησαν ειδεχθείς τεχνολογίες στην ειρήνη, κατά παρόμοιο τρόπο είναι πολύ πιθανόν πως οι κυβερνήσεις, μετά το τέλος της υγειονομικής κρίσης, θα επιζητήσουν να συνεχίσουν τα πειράματα που δεν έχουν ακόμη κατορθώσει να φέρουν εις πέρας: τα σχολεία και τα πανεπιστήμια κλείνουν και παραδίδονται μαθήματα μόνο διαδικτυακά, σταματάμε να συναθροιζόμαστε και να συζητάμε για πολιτικούς ή πολιτιστικούς λόγους και απλώς ανταλλάσσουμε ψηφιακά μηνύματα, μηχανές αντικαθιστούν στο μέτρο του δυνατού κάθε επαφή – κάθε μετάδοση – ανάμεσα σε ανθρώπινες υπάρξεις.

Υπό μία έννοια, όμοια με την διάσημη συζήτηση ανάμεσα σε Φουκώ και Τσόμσκι, ο Ζίζεκ και ο Αγκάμπεν δεν συνομιλούν ακριβώς· μια πιο ακριβής περιγραφή θα ήταν πως τα επιχειρήματα των δύο είναι παράλληλα το ένα προς το άλλο: αναλύουν το ίδιο ζήτημα από εντελώς διαφορετικές προοπτικές, αξιοποιώντας τις δικές τους υφιστάμενες αναλύσεις και τροχιές, και δεν γίνεται να συναντηθούν ώστε να αντιπαρατεθούν (μια εκτενέστερη ανάλυση της συζήτησης είναι διαθέσιμη εδώ). Ενώ ο Ζίζεκ προτιμά να εστιάζει στις πιθανότητες που μπορεί να αναδυθούν από αυτή την αντικειμενικά νέα πραγματικότητα, ο Αγκάμπεν θέλει να διασφαλίσει πως οι κυβερνήσεις και το κεφάλαιο δεν θα καταφέρουν να εκμεταλλευτούν την τρέχουσα συνθήκη για να ψαλιδίσουν τις ήδη περιορισμένες ελευθερίες μας. Ο Ζίζεκ ορθά άσκησε κριτική στην αρχική αφέλεια του Αγκάμπεν: η πανδημία του κορωνοϊού προκάλεσε τεράστιο αριθμό θανάτων παγκοσμίως, έθεσε σε κίνδυνο τις ζωές επισφαλώς εργαζόμενων, μεγιστοποίησε τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι υγειονομικοί, και

επιπλέον κατέδειξε την ευρύτερη βαρβαρότητα του νεοφιλελευθερισμού. Έχει δίκιο όταν ισχυρίζεται πως είναι οι προνομιούχοι εκείνοι που μπορούν να συνεχίσουν να ζουν «κανονικά», την ίδια ώρα που οι υπόλοιποι πρέπει να προσαρμοστούμε σε εντελώς διαφορετικές συνθήκες ύπαρξης.

Ωστόσο – κι εδώ είναι που πιστεύω πως οι κριτικές στον Αγκάμπεν είναι είτε μυωπικές είτε απλώς κακόβουλες – ο Αγκάμπεν **ποτέ δεν είπε πως πρέπει να συνεχίσουμε τις ζωές μας ωσάν να μην άλλαξε τίποτα**. Ουδέποτε είπε πως θα πρέπει να βγούμε στους δρόμους και όλο χαρά να φιλάμε ο ένας τον άλλον σε μία εορταστική διακήρυξη της ελευθερίας και της αυτονομίας μας από την εξουσία. Ο Αγκάμπεν προειδοποιεί σχετικά με την ανησυχητική πιθανότητα κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά της παρούσας κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, να επεκταθούν πέραν των κρίσιμων μηνών που απαιτούνται για τον περιορισμού του ιού.

Αντίθετα με ότι τα περισσότερα μέσα και ηγέτες θέλουν να πιστεύουμε, η κοινωνική αποστασιοποίηση κάθε άλλο παρά νέο φαινόμενο είναι. Αυτό που είναι καινούργιο είναι η πρακτική της διάσταση.

> *Δεν είναι άραγε η φράση της Μάργκαρετ θάτσερ «δεν υπάρχει κοινωνία» η πλέον ακραία έκφραση κοινωνικής αποστασιοποίησης που μπορεί κάποιος να φανταστεί; Δεν είναι η λιτότητα η οικονομική έκφραση της κοινωνικής αποστασιοποίησης όταν οι κύριες δημόσιες υποδομές που επιτρέπουν την κοινωνικοποίηση, συμπεριλαμβανομένων των λεσχών, των βιβλιοθηκών, των γυμναστηρίων και των σχολείων, αποδεκατίζονται και κλείνουν;*

Η κατάρρευση των κύριων θεσμών που, τα παλαιότερα χρόνια, έθρεφαν μία κάποια ομοιότητα με ένα πνεύμα κοινωνικότητας, συμπεριλαμβανομένου των συνδικάτων, είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταμοντέρνας εποχής. Η ανάδυση του ατομικισμού και η ταυτόχρονη υποχώρηση των συλλογικών, ταξικών αφηγήσεων και αντιλήψεων του εαυτού, είναι θεμέλιος λίθος του νεοφιλελεύθερου εγχειρήματος που επιβάλλεται από κυβερνήσεις

και εταιρίες σε όλο τον κόσμο. Αυτό το εγχείρημα, μαζί με πολλά που προηγήθηκαν, βασίζεται στην δημιουργία και μεγέθυνση διαχωρισμών μεταξύ των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων αυτών των φυλετικών, ταξικών, εθνικών, φύλου και πάει λέγοντας. Πράγματι, η ξεκάθαρη υποκρισία των σημερινών κυβερνήσεων απογυμνώνεται όταν κατηγορούν το άτομο για αντικοινωνικές συμπεριφορές, τις οποίες οι ίδιες κυβερνήσεις υπομονετικά ενθάρρυναν και καλλιέργησαν για τουλάχιστον τρεις γενεές!

Αυτό δεν είναι κάποιο νέο ή ιδιαίτερα ενδιαφέρον επιχείρημα, οπότε δεν θα επεκταθώ. Αυτό που θέλω κυρίως να τονίσω είναι πως ο Αγκάμπεν δεν βρίσκεται εκτός πλαισίου: προειδοποιεί πως η τάση για την διάλυση της αλληλεγγύης και της κοινότητας που προϋπήρχε της πανδημίας, πιθανότατα θα επεκταθεί κατά την διάρκεια αυτής και μετά το πέρας της, και πως οι κυβερνήσεις θα την εκμεταλλευτούν για να ενεργοποιήσουν μέτρα που θα τους δώσουν την δυνατότητα να προωθήσουν τους στόχους τους. Ναι, τα κοινωνικά κινήματα πρέπει να επικεντρωθούν στα επείγοντα ζητήματα που βρίσκονται ενώπιον μας. Αυτά περιλαμβάνουν την στήριξη των εργαζομένων που έχασαν τις δουλειές τους, εργαζόμενους που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή και κάθε ευάλωτο άτομο που χρειάζεται βοήθεια που οι κρατικές δομές δεν παρέχουν. Ναι, πρέπει να τηρήσουμε την κοινωνική αποστασιοποίηση και την απομόνωση αν είναι δυνατόν, όσο διαρκεί η κρίσιμη φάση της πανδημίας. Και κυρίως, πρέπει να προσπαθήσουμε και να πολιτικοποιήσουμε υπάρχοντα παραδείγματα συλλογικές, κοινοτικής αλληλεγγύης ώστε να προσπαθήσουμε να υπερβούμε το συνολικό πλέγμα καταπίεσης των ζωών μας. Αυτό περιλαμβάνει την οργάνωση πρωτοβουλιών, την αναζήτηση νέων μεθόδων επικοινωνίας και συνεργασίας και συζήτησης για δράσεις όπως απεργίες, ενοικιοστάσια κλπ. Ωστόσο, δεν γίνεται να λησμονούμε πως ζούμε σε ένα κόσμο χτισμένο σε ανισότητες. Και πως τα Κράτη και οι περισσότεροι επίσημοι θεσμοί, εν τέλει υπηρετούν και προστατεύουν αυτές τις θεμελιώδεις ανισότητες.

Εκεί που τα επιχειρήματα του Ζίζεκ μπορούν να συγκριθούν με αυτά του Μπεκ και άλλων κοινωνιολόγων και οικονομολόγων των

αρχών του 21ου αιώνα, οι οποίοι υποστήριζαν ένα αφήγημα περί «θανάτου των τάξεων». Δεν υπάρχει χώρος εδώ για μία ενδελεχή έκθεση των διεισδυτικών και περίπλοκων επιχειρημάτων του Μπεκ και αναπόφευκτα θα δημιουργούνταν παρερμηνείες. Ωστόσο, αρκεί να πω πως ο Μπεκ υποστήριζε κατά βάση πως το κυρίαρχο μαρξιστικό ερμηνευτικό μοντέλο της ταξικής πάλη ήταν ξεπερασμένο· πίστευε πως η κοινωνία της παγκοσμιοποίησης του 21ου αιώνα μπορούσε να αναλυθεί καλύτερα υπό το πρίσμα των «ρίσκων»: είμαστε όλοι εκτεθειμένοι σε διάφορα επίπεδα ρίσκου, συμπεριλαμβανομένου των πλουσίων. Επιπλέον πίστευε πως οι ταξικές ταυτότητες βρισκόταν σε υποχώρηση, καθώς η κοινωνική κινητικότητα και μια αλλαγή στην κοινωνική μάθηση είχαν σαν αποτέλεσμα μία αυξανόμενη μείωση του αριθμού των ανθρώπων που όριζαν την ταυτότητα τους βάση ενός συγκεκριμένου ταξικού υποβάθρου. Καθώς οι ταξικές ταυτότητες και οργανισμοί παράκμαζαν, άλλες, πιο ρευστές και ανοικτές ταυτότητες αναδύονταν. Ο πολιτικός λόγος και η αντίσταση μετακινήθηκαν από τα εργοστάσια στα πιο ανοικτά, ταυτοτικά και/ή περιβαλλοντικά ζητήματα. Ο Μπεκ υποστηρίζει πως, από την περιβαλλοντική καταστροφή έως την τρομοκρατία, υπάρχουν απειλές που απειλούν τους πάντες ανεξαρτήτως τάξης, και τα οποία απαιτούν παγκόσμια συνεργασία υψηλής κλίμακας, ούτως ώστε να ξεπεραστούν.

Το πρόβλημα με αυτή την άποψη είναι πως, δυστυχώς, το ταξικό και τα υπόλοιπα συστήματα ιεράρχησης είναι ακόμη σημαντικές δυνάμεις που καθορίζουν την συλλογική μας πραγματικότητα, και η απόπειρα να τα αγνοήσουμε ή να «κάνουμε πάσο» χωρίς να τα αντιμετωπίσουμε, δεν μας παρέχει απαντήσεις. Όταν ο Ζίζεκ μιλάει για μία νέα, παγκοσμιοποιημένη εκδοχή του Κομμουνισμού, βασισμένη στην κατανόηση της συλλογικής μας αλληλεξάρτησης, αποφεύγει να αναφερθεί στους θεσμούς που θα επέτρεπαν αυτή την αλλαγή. Αυτό συμβαίνει καθώς μέχρι στιγμής τέτοιοι θεσμοί δεν υπάρχουν. Μία παγκοσμιοποιημένη Κομμουνιστική απάντηση στον ιό (και σε οτιδήποτε άλλο) θα απαιτούσε την παρουσία ήδη υπαρχόντων, αναπτυγμένων θεσμών που λειτουργούν με

κομμουνιστικές, συλλογικές αρχές. Θα βασίζονταν σε κάποιου είδους μαζικού, ομοσπονδιακού δικτύου δομημένου στις αρχές του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού ή άλλων παρόμοιων θεωριών. Ο ΠΟΥ, το ΔΝΤ, ο ΟΟΣΑ, η ΕΕ και το οποιοδήποτε Έθνος Κράτος **δεν ταιριάζει** σε καμία περίπτωση σε αυτή την περιγραφή. Για να είμαστε ακριβείς, οι συνθήκες για την ανάδυση, οργάνωση και παγίωση τέτοιων θεσμών έχουν από μόνες τους καταστεί αδύνατες (ή έχουν γίνει πολύ δύσκολες) από την αόριστη απαγόρευση των δημοσίων συναθροίσεων και παρόμοιων μέτρων: είναι πολύ πιο δύσκολο να καλλιεργήσεις την κοινότητα, την αλληλεγγύη και την συλλογική δράση μέσω του Facebook και του Zoom. Ο Αγκάμπεν από την άλλη πλευρά, βασίζει την θέση του σε υφιστάμενες πραγματικότητες και ιστορικές τροχιές αυτών των θεσμών. Το γεγονός πως τα επιχειρήματά του κάποιες φορές εκφράζονται με αφαιρετικό τρόπο και μία έλλειψη ενδελεχούς κατανόησης των αντικειμενικών δυσκολιών που περιβάλλουν την υπάρχουσα κατάσταση δεν σημαίνει ότι η συνολική του σκέψη θα πρέπει να απορριφθεί.

Κάποιες από τις προειδοποιήσεις του Αγκάμπεν έχουν ήδη αρχίσει να εκδηλώνονται στη Βρετανία. Η ομάδα για πολιτικά δικαιώματα «Big Brother Watch» – πολύ μακριά από τους «ακραίους», «υπερβολικούς» αριστεριστές του Ζίζεκ – προειδοποιεί για τις ανησυχητικές εξελίξεις με ένα τρόπο που μοιάζει με μία λεπτομερή και συγκεκριμένη αντανάκλαση των απόψεων του Αγκάμπεν. Πιο συγκεκριμένα:

*«Το νομοσχέδιο παρέχει **απεριόριστές εξουσίες** για τον περιορισμό και έλεγχο 'πιθανά μολυσμένων' πολιτών **ακόμη και παιδιών** σε μη διευκρινισμένες δομές απομόνωσης υπό την απειλή ποινικών κυρώσεων. Θα μπορούσε να είναι ο καθένας μας. Παρέχει **σαρωτικές εξουσίες** για να διακόπτονται ακόμη και πολιτικές συνελεύσεις, κάτι το οποίο θα μπορούσε **να αποτρέψει την πιθανότητα δημόσιας διαμαρτυρίας απέναντι στο χέρι της εξουσίας** τους επόμενους μήνες.*

«Αυτές οι επιβλητικές εξουσίες απαιτούν υπέρτατη προσοχή, τον εξονυχιστικό έλεγχο και όσο τον μικρότερο δυνατό χρονικό

ορίζοντα. Πολλές από αυτές τις εξουσίες είναι ***χωρίς προηγούμενο, ανεξήγητες και απλά αδικαιολόγητες****. Η διετής διάρκεια τη Νομοθετικής Πράξης δεν έχει δικαιολογηθεί και είναι εντελώς εκτός πλαισίου με τα υπάρχοντα νομικά κριτήρια για έκτακτες ρυθμίσεις.*

«Δεν υπάρχει χρόνος για τους κοινοβουλευτικούς να παραιτηθούν από την από την ζωτική τους ευθύνη για εξονυχιστικό έλεγχο. ***Αυτές οι ακραίες εξουσίες διακινδυνεύουν μία μόνιμη αναδιάταξη της σχέσης ανάμεσα σε πολίτες και κράτος.***

*«****Η κρίση απαιτεί το κουράγιο και την συνεργασία του κοινού και όχι την ποινικοποίηση του. Αυτά είναι τα πλέον δρακόντεια μέτρα που έχουν προταθεί στην Βρετανία σε καιρό ειρήνης*** *και απαιτούν επείγουσα ανασκόπηση και αναδόμηση».*

Μετά από διαμαρτυρίες από διάφορες πλευρές, η διάρκεια του Νομοσχεδίου μειώθηκε από τα δύο χρόνια στους έξι μήνες και τελικά ψηφίστηκε από το Βρετανικό κοινοβούλιο. Τα πρακτικά αποτελέσματα του γενικού κύματος μέτρων ασφάλειας που λαμβάνει χώρα, των οποίων το νομοσχέδιο είναι μία από τις εκφάνσεις του, έγιναν φανερά λίγες μέρες πριν, όταν μία γυναίκα που έβηξε πάνω σε αστυνομικό τιμωρήθηκε με τρίμηνη ποινή φυλάκισης. Αν κάποιος φυλακίζεται για ένα βήξιμο, τί σημαίνει αυτό για τις διαδηλώσεις και την άμεση δράση; Πως το παρόν συγκείμενο νομιμοποιεί μία αύξηση της κρατικής βίας; Πως επιτρέπει μία αύξουσα καταπίεση των αυτόνομων κινημάτων; Πως υπάρχουσες ανισότητες και αδικίες διογκώνονται; Εν συντομία, πως μπορεί η παρούσα κρίση του κορωνοϊού να αξιοποιηθεί από τις αρχές για να προωθήσουν τους στόχους τους; Πως μπορεί να αξιοποιηθεί για να μας αποξενώσει και να μας διαχωρίσει από τους δικούς μας στόχους; Πως μπορούν οι κυβερνητικές πολιτικές να διαμορφώσουν και να ενισχύσουν υποκειμενικές συμπεριφορές, με το πρόσχημα πως προσπαθούν απλά να μας σώσουν απ' τους εαυτούς μας; Πως αντιδρούν οι άνθρωποι σε αυτές τις πολιτικές, δεδομένης της παρούσας κοινωνικοποίησής τους; Αυτό πάει πολύ πιο μακριά από τις επιδρομές για χαρτί υγείας. Περιστάσεις αντικοινωνικής, κανιβαλικής συμπεριφοράς έχουν καταγραφεί

παντού και το απαισιόδοξο προαίσθημά μου είναι πως θα γίνουν όλο και πιο κυρίαρχες καθώς οι μέρες της καραντίνας θα προχωρούνε.

Ενώ είναι σημαντικό να ιεραρχούμε τις δραστηριότητες και τις κριτικές μας, είναι επίσης ζωτικό να μην υποκύψουμε στον καταιγισμό των μέσων και της «κοινής γνώμης», έναν καταιγισμό που σιωπηλά αποδέχεται μία σαρωτική κρατική παρέμβαση σε όλες τις εκφάνσεις της ύπαρξής μας. Είναι σημαντικό να κρατάμε κατά νου πως οι αποστάσεις, εκρήξεις και συγκρούσεις στο κοινωνικό πεδίο ήταν ήδη φανερές πριν ο κορωνοϊός αλλάξει τις ζωές μας για πάντα, και πως η κυρίαρχη κοινωνική τάση προς την αύξηση αυτών θα χειροτερέψει σαν αποτέλεσμα της πανδημίας. Όταν οι πλούσιοι απομακρύνθηκαν από τις τοπικές κοινωνίες μετακομίζοντας σε περιφραγμένες κοινότητες και προάστια, εμείς ήμαστε ακόμη παρόντες στις ζωές των άλλων ακόμα και εν μέσω τις γενικής παρακμής των συλλογικών μας φορέων. Συναντιόμασταν σε κοινωνικά πλαίσια, οργανώναμε συλλογικές δράσεις (είτε πολιτικές είτε όχι) και συνυπήρχαμε σε μία βαθιά και αναπόδραστη κατάσταση αμοιβαιότητας. Κηλιδωνόταν από τον ατομικισμό, τον ρατσισμό, τον σεξισμό, τους μαλάκες κλπ αλλά ήταν πάντα γύρω μας και σχημάτιζε τις συνθήκες της καθημερινότητάς μας. Αυτό ακριβώς διακυβεύεται και αυτό μας ικετεύει ο Αγκάμπεν να υπερασπιστούμε,

Οπότε τι σημαίνει αυτό για τον αντιεξουσιαστικό/αναρχικό/αυτόνομο πολιτικό χώρο; Τα λίγα μου χρόνια στο κίνημα δεν μου παρέχουν την αυτοπεποίθηση ή την αναγκαία πείρα για να καταθέσω προγραμματικές δηλώσεις. Ωστόσο, θεωρώ ζωτικό πως οποιαδήποτε προτάγματα που εμφανίζονται να αποτελούν προϊόν λογικής εκτίμησης της κατάστασης. Αυτό απαιτεί τόσο μία αντίληψη των αντικειμενικών απαιτήσεων ενώπιον μας (κοινωνική αποστασιοποίηση, απομόνωση) αλλά και των ευρύτερων κοινωνικο-πολιτικών δυνάμεων που είναι σε κίνηση, και κυρίως, του πως η γλώσσα της κοινωνικής ευθύνης φαίνεται φιλική, και όχι αντιθετική, σε ευρύτερες πολιτικές κοινωνικού ελέγχου και εξουσίας. Το ένα δεν καθιστά το άλλο

αδύνατο. Αυτή η παρέμβαση είναι μία μικρή προσπάθεια να μετακινήσουμε την ευρύτερη συζήτηση που λαμβάνει χώρα στους κόλπους του κινήματος προς αυτή την κατεύθυνση.